

Hämtat från VU-plan 2007
Ryssby kyrka

2.1 Kortfattad historisk beskrivning

När den nya kyrkan byggdes i Ryssby år 1750, ersatte den en gammal medeltidskyrka, som sannolikt stått på platsen sedan den stora kyrkbyggnadsperioden på 1100-talet. Den gamla kyrkan var en typisk försvarskyrka av det slag som ännu finns kvar i t ex Kläckeberga och Källa på Öland. Den hade tre våningar och var försedd med klockstapel istället för torn. En runinskrift i den gamla kyrkans valv ”Suniristirunir” (Sune ristade runorna) anger kanske vem som var kyrkans murmästare.

Medeltidskyrkan brändes av danskarna den 5 december 1611 men återuppfördes. Den började dock bli för trång för den växande befolkningen, och då dessutom murarna började bli sämre, måste något göras. Krig och inflation hindrade länge församlingen att göra något åt situationen, men på 1740-talet hade läget ljusnat och den nya kyrkan byggdes efter ritningar, som ställts till församlingens förfogande av majoren Ulric Höijer vid fortifikationen i Kalmar.

Ryssby nya kyrka var en skalskyrka, en ny typ av kyrka bestående av en enda stor sal. Den blev föregångare till många andra kyrkor i trakten, t ex i Döderhult och i Torsås. I jämförelse med den gamla kyrkan var den nya rymlig och ljus. Det stora fyrkantiga kyrkorummet hade fönster i alla fyra väderstrecken och fyra rader bänkar. Altarringen var liten och koret uppfyllt av bänkar. Taket var målat i mörka färger med blixtar och åskmoln. Kyrkan saknade ännu torn.

Den nya kyrkan invigdes 1:a söndagen i Advent 1750 av dåvarande Kalmarbiskopen Beronius. Protokollet berättar att församlingen avslutningsvis sjöng O Gud vi love dig ”*under hög instrumental musique*”. Kanske var det ingen mindre än hovkapellmästaren J.H. Roman, då bosatt i Haraldsmåla, som ledde musiken.

Redan i början av 1800-talet fanns planer på att bygga ett kyrktorn. Det dröjde dock till 1837 innan tornet stod färdigt.

1854 genomgick kyrkan en genomgripande renovering. Golv och bänkar byttes ut, och kyrkan fick två rader bänkar istället för fyra. Kyrkans fönster förstörades och en större altarring uppsattes.

1928 målades kyrktaket av den unge Einar Forseth med bilder av Jesu liv och de fyra evangelisterna.

Inför 200-årsdagen 1950 företogs ännu en stor renovering, då kyrkan fick el och varmvatten. Golv och bänkar förnyades. Korgolvet fick färre bänkar och belades med kalkstensplattor. Predikstolen flyttades fram. Kyrkan fick nytt altarbord och orgeln fick flera nya stämmor. I fönstret insattes antikglas.

Kyrkan har haft flera orglar och flera altartavlor. I Hammarbergorgeln från 1975 fanns stämmor bl a från en tidigare Zetterqvistorgel. Den första altartavlan föreställde Kristi nedtagande från korset. Den föll av okänd anledning ur sin ram och krossades. Den andra altartavlan föreställande Petrus’ ånger blev med tiden för mörk och ersattes 1962 av Ivar Morsings ljusa altartavla ”Kristus kommer till människor”.

I slutet av 1970-talet inrättades kapprum och brudkammare nederst i kyrkan. Vid den sista större renoveringen 1989 togs det ena kvarteret kyrkbänkar i koret bort och ersattes av körgradänger. Kyrkan, som blivit mörk av smuts och sot, gjordes ren till väggar och tak och fick bli en ny ljudanläggning.

Onsdagen den 11 april 2001 brann Ryssby kyrka ner till grunden. Endast murarna klarade sig. Inventarier från sakristian kunde till en del räddas.

När man beslutat att bygga upp kyrkan utlystes en arkitekttävling, som i november 2002 vanns av Alton Arkitekter med förslaget Ryssby Rediviva. Projektering av uppbyggnaden startade i februari 2003, och byggstart för den nya kyrkan skedde i juni samma år.

Kalmar läns museum utförde i samband med återuppbyggnaden en arkeologisk förundersökning och murverksdokumentation. Arkeologisk förundersökning, rapport 2003, Kalmar läns museum, se bil nr 1.

Den orgel, som installerades har 16 stämmor och är byggd av A Mårtenssons Orgelfabrik i Lund 1958-1960 och har flyttats från Tävelsås kyrka. I samband med installationen av orgeln i Ryssby kyrka byggdes registermekaniken om.

Konsulter

Arkitekt: JerkAlton, Alton Arkitekter AB, Kumla

Inredningsarkitekt: Margit Westerlund, Westerlund Arkitektkontor AB, Borgholm

Projektledare: Bengt-Åke Christoffersson, BESON byggkonsult, Vickleby

Huvudentreprenörer för återuppbyggnaden var:

Byggnadsentreprenör Skanska Direkt, Kalmar

VS-entreprenör LR Installation AB, Kalmar

El-entreprenör Elia, Kalmar

Vent-entreprenör YIT, Kalmar

Målerientreprenör Hagbloms Måleri, Kalmar

Tillverkare av

Utvändiga fönster och portar: Blekhems Egendom AB, Västervik

Skåpsinredning för textilförvaring: Blekhems Egendom AB, Västervik

Kyrkbänkar: Blekhems Egendom AB, Västervik. Design Hans Gerwin, Kvilla

Invändiga fönster samt invändiga dörrar: Gotlandsbyggen AB, Hemse

Invändiga dörrpartier i stål: Lars Larsson Konstsmide, Kopparfly

Svarvade träpelare under och på orgelläktare: Löfbergs Modellverkstad, Grönskåra

Kalkstensskiva till altarbord: A P Sten, Sandvik

Piscina samt stenskiva till andaktsbord: Mysinge Stenhuggeri, Mysinge

4 st ljuskronor Bornebusch (Fläder): Örsjö Belysning, Örsjö

Träskulptur Mariabild: Eva Spångberg

Knäfallsdynor: Blomqvists Sadelmakeri, Rockneby

Stolar Moses: Gärsnäs AB, Gärsnäs

Den nya Ryssby kyrka färdigställdes efter återuppbyggnaden i mars 2005. Kyrkoinvigningen, som leddes av biskop Anders

2.4 Kyrkobyggnad fast inredning

Altare och altaruppsats

Altare med träunderrede tillverkat av möbelsnickare Inge Johansson, Egby, Öland. Stenskiva av röd ölandskalksten.

Altartavla, utförd av Monica Strandberg, Kalmar.

Lösa knäfallsdynor av rödbrunt skinn runt förhöjt kor.

Bänkar, konstnärlig utsmyckning och diverse inredning

Bänkar av täckmålad furu med lösa textilklädda dynor. Bänkarna tillverkade av Blekhems Egendom, Blekhem.

Ambo, dopfunt, påskljusstake av målad furu och ek tillverkade Inge Johansson. Dopfuntsskål samt ljushållare i titan tillverkade av Konstsmidjan, Torslunda, Öland.

Ljusbärare i svart smide tillverkade av konstsmiden Lars Larsson, Örsjö.

Votivskepp samt glashuvud tillverkade av glaskonstnären Bertil Vallien, Åfors.

Mariabild träskulptur, Eva Spångberg

Klockor

Storklocka i torn G, vikt 680 kg, med inskription: ”Du öppnar, o evige Fader, i Kristus Din famn mot dem som församlas i längtan och bön i Ditt namn”

Lillklockan i torn AIS, vikt 400 kr, med inskription: ”Nära vill jag leva, nära Dig, min Gud, i Din omsorg finner själen ro”

Klockorna är tillverkade i klockbrons, 80% cu och 20% sn, av AB M&E Ohlssons Klockgjuteri, Ystad, år 2004.

Läktarorgel

Läktarorgeln har 16 stämmor och är byggd av A Mårtenssons Orgelfabrik i Lund 1958-1960 och har flyttats från Tävelsås kyrka. I samband med installationen i Ryssby byggde man om registermekaniken.

Förvaring

I kyrkans sakristia finns textilförvaring för såväl hängande som liggande textilier. Även förråd på orgelläktaren har lådor och skåp för textilförvaring.

I tornkammaren kommer ett uppvärmt utrymme att iordningställas för visning av föremål som omhändertogs efter brand samt en del verktyg m m, som hittades i samband med ombyggnaden.

I övrigt har kyrkan vid ombyggnaden försetts med ett flertal förråd samt ett städförråd.